

ΘΕΜΑΤΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

Οι σχέσεις του Βυζαντίου με τους Πέρσες και τους Άραβες

Στο ανατολικό μέτωπο, οι Πέρσες και το Βυζάντιο ανταγωνίζονται για τον έλεγχο της Αρμενίας, χώρας με στρατηγική και εμπορική σημασία και πηγή στρατολόγησης στρατιωτών στο βυζαντινό στρατό. Το 591 ο βασιλιάς των Περσών Χοσρόης Β΄ υπέγραψε συνθήκη ειρήνης με τον αυτοκράτορα Μαυρίκιο. Αποδεσμεύθηκαν στρατεύματα προς την Βαλκανική και τα σύνορα της Αυτοκρατορίας έφθασαν ξανά στον Δούναβη.

Ο περσικός στρατός κατατροπώθηκε στη μάχη της Νινευί επί βασιλείας του Ηράκλειου. Το 630 ο Ηράκλειος ύψωσε στα Ιεροσόλυμα τον Τίμιο Σταυρό που είχαν αφαιρέσει οι Πέρσες.

Πριν από την εμφάνιση του Ισλάμ, στη νότια Αραβία είχε διαμορφωθεί μόνιμα εγκατεστημένη αγροτική κοινωνία, ενώ στη βόρεια κυριαρχούσε η φυλετική οργάνωση και οι κάτοικοι ήταν σχεδόν αποκλειστικά νομάδες που επιδίδονταν σε εμφύλιους πολέμους και λεηλατούσαν τα διερχόμενα καραβάνια, χωρίς να απειλούν τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία.

Ένας πολυταξιδεμένος οδηγός καραβανιών, ο Μωάμεθ, γνώριζε το Χριστιανισμό και τον Ιουδαϊσμό και ίδρυσε μια νέα θρησκεία, το Ισλάμ. Από το 613 κήρυττε δημόσια κατηγορώντας τους συμπατριώτες ως ειδωλολάτρες. Το 622 εκδιώχθηκε από την Μέκκα και κατέφυγε στη Μεδίνα, όπου ίδρυσε κοινότητα πιστών. Το 622 είναι αφετηρία του χρονολογικού συστήματος των Αράβων (Εγίρα), θεωρούμενο η αρχή της ισλαμικής κυριαρχίας.

Οι πιστοί της νέας θρησκείας ονομάστηκαν μουσουλμάνοι. Ιερό βιβλίο τους είναι το Κοράνιο. Ιδιαίτερη αξία είχε ο ιερός πόλεμος (τζιχάντ), η διάδοση της θρησκείας με το σπαθί. Πεποίθηση ήταν ότι οι μάρτυρες της πίστης εισέρχονταν στον Παράδεισο. Αυτό το μαχητικό πνεύμα των μουσουλμάνων συντέλεσε στην ραγδαία εξάπλωση του Ισλάμ.

Το Ισλάμ έχει δανειστεί από την Χριστιανική και Ιουδαϊκή θρησκεία στοιχεία πίστης. **Όμως, το Κοράνιο δεν καθορίζει μόνο τη θρησκευτική συμπεριφορά των πιστών, αλλά και τα καθήκοντα και τους νόμους που πρέπει να τηρούνται από τους πολίτες, τους υπαλλήλους και τους κυβερνώντες. Η θρησκευτική κοινότητα ταυτίζεται με το κράτος (θεοκρατικό κράτος).** Όποιος παραβιάζει τους ιερούς κανόνες δικάζεται από τον Μουφτή ή τον Καδή (δικαστή) βάσει του Κορανίου. Η θρησκευτική δικαιοσύνη δεν διαχωρίζεται από την κοσμική. Ο ανώτατος άρχοντας είναι ταυτόχρονα θρησκευτικός και κοσμικός ηγέτης.

Μετά τον θάνατο του Μωάμεθ ανέλαβε τη διακυβέρνηση της κοινότητας ο Χαλίφης, δηλαδή ο τοποτηρητής του Προφήτη. Ήταν συγχρόνως το θρησκευτικό πρότυπο των πιστών και ο αρχηγός κράτους με όλη την κοσμική εξουσία. Ως

τοποτηρητής του Μωάμεθ ο Χαλίφης ήταν υπεύθυνος για την εφαρμογή των εντολών του Κορανίου.

Οι αραβικές κατακτήσεις έθεσαν τέρμα στην ελληνορωμαϊκή κυριαρχία και στη βυζαντινή θαλασσοκρατία στη Μεσόγειο. Πλέον, Άραβες και Βυζαντινοί συγκυριαρχούσαν και τα θαλάσσια σύνορα του Βυζαντίου περιορίστηκαν στη γραμμή Κρήτη-Κύπρος-Λυκία/Κιλικία.

Σχεδόν κάθε χρόνο οι Άραβες έκαναν επιδρομές (κούρσα) με τους στόλους, με αποτέλεσμα ο πληθυσμός των νησιών και των ακτών του Αιγαίου να μειωθεί δραματικά και το εμπόριο να περιοριστεί. Οι χερσαίες επιδρομές έπληξαν το εμπόριο και περιόρισαν τις αγροτικές δραστηριότητες των πληθυσμών της Μικράς Ασίας.